

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลและตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 สามารถสรุปผลการวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 กับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผู้วิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 23 ตัวแปร พบว่า มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .112 ถึง .986 ตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันทางบวกทุกคู่ เป็นค่าที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าสูงสุด ($r_{xy} = .986$) คือ การรับรู้ตนเองทางกาย (PSC) กับ การรับรู้ตนเองทางการเรียน (LSC)

และค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าต่ำสุด ($r_{xy} = .112$) คือ ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่ง (SMART) กับ ความกลัวบาป (CON) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กัน อย่างเหมาะสม

2. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า โมเดลตามสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 126.98 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 85 ดัชนีอัตราส่วนไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.494 หรือ ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.98 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.93 ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.030 และดัชนีวัดความกลมกลืนในรูปความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.045

3. ผลการศึกษาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า สัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของตัวแปรที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน มีค่าเท่ากับ 0.61 แสดงว่าตัวแปรที่นำมาศึกษา ได้แก่ มโนภาพแห่งตน บุคลิกภาพ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพกับเพื่อน และการรับสารสนเทศ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ ได้ร้อยละ 61 สรุปได้ดังนี้

3.1 บุคลิกภาพ มีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองคาย เขต 1 เท่ากับ 0.19 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านมโนภาพแห่งตน เท่ากับ 0.23

3.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองคาย เขต 1 ผ่านมโนภาพแห่งตนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เท่ากับ 0.14 และ 0.13 ตามลำดับ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 สัมพันธภาพกับเพื่อน มีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองคาย เขต 1 เท่ากับ 0.46 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.4 การรับสารสนเทศ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เท่ากับ 0.23 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. บุคลิกภาพ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านมโนภาพแห่งตน โดยส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพที่มีลักษณะที่ชอบการผจญภัย เข้าสังคม เปิดเผยช่างพูดตรงไปตรงมา กล้าแสดงออก มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ ยุติธรรมไว้วางใจพึ่งพาได้ กล้าต่อการทำบาป มีความเป็นมิตรให้ความร่วมมือสุภาพเรียบร้อย ให้ความอบอุ่น อ่อนโยน มีความคิดสร้างสรรค์มองกาลไกล มีผลทำให้บุคคลมีความฉลาดทางอารมณ์สูง สอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดของอีริกสัน เอช อีริกสัน (Erikson H. Erikson) (รังสรรค์ โฉมยา. 2553 : 376-377) ซึ่งได้สรุปว่า พัฒนาการทางบุคลิกภาพเกิดขึ้นจากการติดต่อสัมพันธ์กับสังคม หากพัฒนาไปในทางบวกบุคคลก็จะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้ที่มีความสามารถในการปรับตัว มีอิทธิพลทางบวกต่อความฉลาดทางอารมณ์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กัญญา สีแก้ว (2551 : 87 : 88) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 1 จำนวนนักเรียน 400 คน โดยใช้แบบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า บุคลิกภาพด้านการแสดงตัว บุคลิกด้านความสุภาพอ่อนโยน บุคลิกภาพด้านมโนธรรม บุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์ บุคลิกภาพด้านสติปัญญา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดของ คาร์ล จี จุง (จตุพร เฟิงชัย. 2533 : 63) ที่ได้สรุปว่า ผู้มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวมักมีความสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าผู้ที่มีตัวบุคลิกภาพแบบเก็บตัว เนื่องจากบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวมีความสนใจในสิ่งต่างๆ ภายนอกมีปฏิริยาตอบรับฉับไว พร้อมทั้งจะออกไปเผชิญกับสังคมที่อยู่แวดล้อมและขอคบหาสมาคมกับเพื่อนๆ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางบวก ส่งผลให้มีความฉลาดทางอารมณ์สูง

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางอ้อมต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผ่านมโนภาพแห่งตนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่งผลทางบวกต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากครอบครัวเป็นหน่วยแรกที่เด็กได้สัมผัส และพ่อแม่หรือผู้ปกครองคือคนที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ซึ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทั้งบุคลิกภาพ ความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติจากตัวแบบที่เห็นเป็นประจำโดยไม่รู้ตัว ผู้ใหญ่ในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยบิดา มารดา หรือบุคคลอื่นๆ ต้องปฏิบัติต่อเด็กเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นต่อเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี และยังให้การแนะนำสั่งสอนฝึกรอบรมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่ง อัจฉรา สุขารมณ และ อรพินทร์ ชูชม (2538 : 151) ได้กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กระทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม การที่พ่อแม่อบรมสั่งสอน โดยบอกกันตรงๆ ว่าเด็กต้องทำตัวอย่างไร เพื่อจะได้ทำตัวถูกต้องเหมาะสม บอกความถูกต้องให้แก่เด็ก การอบรมเลี้ยงดูในทางตรงนี้ เป็นการให้ระเบียบวินัยแก่เด็กด้วย พ่อแม่ต้องมีความคงเส้นคงวาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่าใช้อารมณ์เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาต้องทำโดยใช้ความคิดควบคู่กับอารมณ์เพื่อให้เกิดการกระทำที่ถูกต้อง การบอกกันโดยตรงบางครั้งจะมีการให้รางวัลและการลงโทษเห็นเด็กทำดีก็จะได้รับคำชมเชย ถ้าทำผิดก็จะมี การลงโทษ การอบรมที่เด็กได้จากการเลียนแบบหรือเด็กรับไปโดยไม่รู้ตัวจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็ก ได้เห็นตัวแบบจากพ่อแม่และจากสมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อกัน จะถ่ายทอดลงสู่เด็กซึ่งเป็นผลผลิตของครอบครัว เด็กซึมซับสิ่งต่างๆ นั้นไว้และจะแสดงออกเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ สำหรับผู้ที่เป็นพ่อแม่ การช่วยให้ลูกได้พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เป็นเรื่องสำคัญมากเท่าๆ กับการที่พ่อแม่ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างให้เด็กเห็นและปฏิบัติตามโดยการตระหนักรู้อารมณ์ของเด็กสามารถที่จะเห็นใจเขา ช่วยปลอบโยน ระวังอารมณ์และชี้แนะการจัดการอารมณ์เหล่านั้น สอดคล้องกับการศึกษาของทองเลื่อน รักษาภักดี (2549 : 101) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำนวน 366 คน โดยใช้แบบวัดปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสถานศึกษา และความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า

ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับนักเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับการศึกษาของอนันต์ นวลใหม่ (2549 : 102) ที่ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง จำนวน 976 คน พบว่า มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ส่วนตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และสอดคล้องกับการศึกษาของธิดา จิตินานิชยางกุล (2550 : 88-90) ที่ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัย ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัวการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู บรรยากาศการเรียนการสอนสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญปัญหา และฟันฝ่าอุปสรรค โดยมุ่งศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ในเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 475 คน พบว่า ปัจจัยกับความมั่นคงทางอารมณ์ คือ สัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผลและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมั่นคงทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าเท่ากับ .237, .244 และ .166 ตามลำดับ นั่นคือ นักเรียนที่มีได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสูง แบบมีเหตุมีผลมีแนวโน้มส่งผลต่อปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้นนั่นเอง

3. สัมพันธภาพกับเพื่อน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพกับ

เพื่อน ทั้งด้านส่วนตัวและด้านการเรียน ด้วยความรักใคร่สนิมสนมกลมเกลียว มีมิตรภาพเกิดจากการติดต่อระหว่างกัน ยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่นได้ เพื่อนที่ดีจะแสดงออกถึงความจริงใจ รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน รู้จักแสดงความเห็นใจในยามเพื่อนเกิดความทุกข์หรือมีปัญหา รู้จักที่จะระงับอารมณ์และใช้เหตุผล วางตัวได้อย่างเหมาะสม มีทัศนคติที่ดีกับหมู่คณะ และยอมที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นจะช่วยสร้างให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ทำให้มีความสุขในการเรียน มีความสุขในการมาโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของมาสโลว์ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2552 : 161) ที่กล่าวว่า บุคคลมีความต้องการที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่าและมีเกียรติ ต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น ผู้ที่มีความสมปรารถนาในความต้องการนี้จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง และมีแนวโน้มที่จะมีความฉลาดทางอารมณ์สูงตามไปด้วย

4. การรับสารสนเทศ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การรับสารสนเทศมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ ในแง่ของการส่งผลต่อความคิด ความรู้สึก ความพอใจและความต้องการของแต่ละบุคคล ดังที่ นิตา ชูโต (2539 : 37) ได้กล่าวไว้ว่า ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับบุคคลที่ได้รับสาร อาจเกิดได้หลายระดับ ตั้งแต่ระดับความรู้ ความคิดเห็น ค่านิยม เจตคติ ตลอดไปจนเกิดการเปลี่ยนแปลงความประพฤติ การปฏิบัติ และพฤติกรรมต่างๆ สอดคล้องกับ สุรีย์ ดาวอุดม (2552 : 69-70) ที่ได้ศึกษาและพัฒนากิจกรรมดนตรีบำบัดแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนอนุบาลวัดป่าเลไลย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำนวน 30 คน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมดนตรีบำบัดแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งการรับสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตประจำวัน แสดงให้เห็นถึงการสนองอารมณ์ด้านความบันเทิง ความพอใจ การใช้ประโยชน์จากสารนั้น รวมถึงการมีสัมพันธภาพที่ดีในกลุ่มเพื่อนและเป็นแรงจูงใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า มโนภาพแห่งตน (SEL) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อความฉลาดทางอารมณ์ ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรคำนึงถึงและใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรม กิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ เช่น กิจกรรมวันปฐมนิเทศ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองที่ดี กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเองและเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ สามารถแก้ปัญหาที่เข้ามาในชีวิตได้อย่างเหมาะสมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.2 การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ จำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ที่มีต่อลูก การแบ่งเวลาในการเอาใจใส่ลูกอย่างเหมาะสม เด็กจึงจะเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่ต้องการ การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ที่ต้องเริ่มต้นพัฒนาเด็กให้รู้จักและเข้าใจตนเองเป็นอันดับแรก แล้วค่อยปลูกฝังในด้านสังคมต่อไป เพราะพ่อแม่เป็นผู้ที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด สามารถช่วยให้เด็กรู้จักและเข้าใจตนเองได้ง่าย การพัฒนาเด็กให้เป็นคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ จึงควรพัฒนาในเรื่องการศึกษาและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้กับพ่อแม่ที่มีต่อลูกด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยจำแนกความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อจะได้ทราบว่า มีปัจจัยใดบ้างที่สามารถจำแนกความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนได้

2.2 ควรมีการนำรูปแบบกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์มาทำการวิจัยในเชิงทดลอง เพื่อหารูปแบบกิจกรรมที่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ที่หลากหลายในการพัฒนาส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนให้สูงขึ้น